

Sygn. akt V CSK 260/09

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 marca 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Lech Walentynowicz (przewodniczący)

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

SSN Antoni Górski

w sprawie z powództwa J. L. i K. L.
przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej w B.
o uznanie za bezskuteczne wypowiedzenia umowy i uchylenie uchwały,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 18 marca 2010 r.,
skargi kasacyjnej powodów
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 25 marca 2009 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w Ś. wyrokiem z dnia 12 listopada 2008 r. uznał za bezskuteczne wypowiedzenie przez pozwaną Spółdzielnię Mieszkaniową w B. umowy z dnia 19

grudnia 2001 r. o budowę domu jednorodzinnego oraz uchylił uchwały Zarządu Spółdzielni Mieszkaniowej z dnia 4 lutego 2005 r. o zatwierdzeniu rozliczenia domów jednorodzinnych łącznie z ustaleniem wartości poszczególnych domów oraz rozliczenia poniesionych nakładów na uzbrojenie osiedla domów jednorodzinnych wraz z określeniem kosztów wykonania drogi dojazdowej.

Sąd Okręgowy uznał, że wypowiedzenie umowy narusza art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1116; dalej: u.s.m.). Natomiast dwie uchwały zarządu Spółdzielni podlegały uchyleniu ze względu na brak realizacji umowy w pełnym zakresie (nie wybudowano drogi dojazdowej do osiedla), a także dokonanie rozliczenia przed terminem dopuszczenia obiektu do użytkowania przez organ nadzoru budowlanego.

Pozwana wniosła apelację od wyroku Sądu Okręgowego w części dotyczącej punktów II i III, w których uchylono uchwały zarządu Spółdzielni i orzeczono o kosztach procesu.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 25 marca 2009 r. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie II w ten sposób, że powództwo oddalił oraz w punkcie III w ten sposób, że zniósł wzajemnie między stronami koszty procesu. Ponadto zasądził od powodów solidarnie na rzecz pozwanej kwotę 470 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, powodowie nie mogą żądać uchylenia uchwał zarządu Spółdzielni. Członek spółdzielni może kwestionować uchwały podjęte przez organy spółdzielni w postępowaniu wewnątrzspółdzielczym i na drodze sądowej, jednakże w tym ostatnim wypadku tylko wówczas, gdy przepisy lub postanowienia statutu przewidują taką możliwość. Z art. 42 § 2 ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze (Dz. U. 2003 r. Nr 188, poz. 1848; dalej: pr. spółdz.) wynika, że nieważna jest uchwała walnego zgromadzenia sprzeczna z ustawą. Dopuszczalne jest także dochodzenie na drodze sądowej praw ze stosunku członkostwa (art. 33 § 1 pr. spółdz.). Żaden przepis nie przewiduje natomiast zaskarżenia do Sądu uchwał podjętych przez zarząd Spółdzielni. Nie oznacza to jednak, by członek nie mógł dochodzić swych praw na drodze sądowej. Uprawnienie takie przysługuje mu jednak na zasadach ogólnych, a nie przez żądanie uchylenia uchwały. Powodowie, którzy zakwestionowali rozliczenie kosztów budowy, mogą wnieść powództwo o zasądzenie kwoty wkładu wynikającego z ostatecznego rozliczenia (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2001 r., III CZP 73/01, OSNC 2002, nr 10, poz. 119). W szczególności

dopuszczalność zaskarżenia do sądu uchwały zarządu spółdzielni nie wynika z art. 32 § 3 pr. spółdz. ani z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 marca 2004 r., K 32/03 (OTK 2004, Nr 3A, poz. 22), który dotyczy oceny zgodności z Konstytucją art. 4 ust. 8 u.s.m.

Powodowie w skardze kasacyjnej zarzucili naruszenie prawa materialnego, mianowicie art. 32 § 1 i 3 pr. spółdz.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W skardze kasacyjnej został podniesiony zarzut naruszenia art. 32 § 1 i 3 pr. spółdz. w brzmieniu nadanym przez ustawę z dnia 3 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 122, poz. 1024; dalej: zm. u.s.m.), która weszła w życie dnia 22 lipca 2005 r. Przepisy art. 32 pr. spółdz. w brzmieniu obowiązującym przed tą nowelizacją przewidywały wprowadzenie tzw. obligatoryjne postępowanie wewnątrzspółdzielcze (które charakteryzowało się tym, że członek spółdzielni przed wystąpieniem na drogę sądową musiał uprzednio odwołać się od uchwały organu spółdzielni do innego jej organu wskazanego w statucie), ale ograniczały je wyłącznie do spraw o wykluczenie albo wykreślenie członka ze spółdzielni. Na podstawie art. 3 pkt 3 zm. u.s.m. został zmieniony art. 32 pr. spółdz. w taki m. in. sposób, że zostało zniesione obligatoryjne postępowanie wewnątrzspółdzielcze. Znalazło to wyraz w szczególności w sformułowaniu art. 32 § 3 pr. spółdz., zgodnie z którym postanowienia statutu o postępowaniu wewnątrzspółdzielczym nie mogą ograniczać dochodzenia przez członków ich praw na drodze sądowej, w wypadku zaś zaskarżenia przez członka uchwały w postępowaniu wewnątrzspółdzielczym i sądowym, postępowanie wewnątrzspółdzielcze ulega umorzeniu.

W pierwszej kolejności wymaga zatem rozważenia zagadnienie intertemporalne, które sprowadza się do tego, czy Sądy orzekające w niniejszej sprawie powinny oceniać dopuszczalność wniesienia powództwa o uchylenie dwóch uchwał, podjętych przez zarząd pozwanej Spółdzielni dnia 4 lutego 2005 r., na podstawie przepisów obowiązujących od dnia 22 lipca 2005 r., czy przed tym dniem. Zgodnie z art. 4 ust. 1 zm. u.s.m., do oceny skutków zdarzeń prawnych stosuje się przepisy obowiązujące w dniu, w którym zdarzenia te nastąpiły. Takimi zdarzeniami prawnymi są w niniejszej sprawie dwie uchwały podjęte przez zarząd pozwanej Spółdzielni. Ściślej zaś są one czynnościami prawnymi spółdzielni jako osoby prawnej, ponieważ zmierzają do wywołania skutków prawnych. Wymieniony przepis jednoznacznie zatem przesądza, że

ocena dopuszczalności wniesienia powództwa o uchylenie dwóch uchwał zarządu pozwanej Spółdzielni powinna być dokonana według stanu prawnego obowiązującego w dniu 4 lutego 2005 r. W tym zaś dniu art. 32 § 1 pr. spółdz. regulował tzw. fakultatywne postępowanie wewnątrzspółdzielcze, a art. 32 § 3 pr. spółdz. nakładał na organ odwoławczy spółdzielni obowiązek rozpatrzenia odwołania wniesionego po upływie terminu, jeżeli opóźnienie nie przekraczało sześciu miesięcy, a odwołujący usprawiedliwił je wyjątkowymi okolicznościami. Z żadnego z tych przepisów oczywiście nie wynika możliwość skutecznego żądania przez powoda uchylenia dwóch uchwał zarządu pozwanej Spółdzielni. Sprawia to, że nie może być uwzględniona skarga kasacyjna wniesiona w niniejszej sprawie.

Jedynie na marginesie niniejszej sprawy należy podkreślić, że powództwo o uchylenie dwóch uchwał zarządu pozwanej Spółdzielni nie znajdowało podstawy również w innych przepisach prawa obowiązującego w dniu 4 lutego 2005 r. Członek spółdzielni mógł bowiem żądać uchylenia przez sąd uchwały walnego zgromadzenia spółdzielni, a w wypadkach określonych w ustawie – również uchwał innych. Stan prawny w tym zakresie nie zmienił się zresztą ani w dniu 22 lipca 2005 r., ani też później. W szczególności dopuszczalność żądania uchylenia uchwały zarządu spółdzielni nie wynika z art. 32 § 3 pr. spółdz. w obecnym brzmieniu. Znaczenie tego przepisu polega bowiem na tym, że nie dopuszcza on wprowadzenia w statucie spółdzielni postanowienia uzależniającego wystąpienie na drogę sądową od wyczerpania postępowania wewnątrzspółdzielczego oraz rozstrzyga kolizję między jednocześnie toczącym się postępowaniem wewnątrzspółdzielczym i sądowym. Skarżący, broniąc odmiennego poglądu, nietrafnie powołał się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2007 r., III CZP 141/2006 (OSNC 2007, nr 12, poz. 180), który, odwołując się do wcześniejszego orzecznictwa, wyjaśnił, że niemożność domagania się uchylenia uchwały rady nadzorczej spółdzielni na drodze sądowej nie wyłącza dopuszczalności wytoczenia przez członka powództwa przeciwko spółdzielni na ogólnych zasadach prawa cywilnego (o świadczenie, ustalenie albo ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego). W dalszym ciągu wystąpienie z powództwem o uchylenie uchwały organu spółdzielni jest więc dopuszczalne tylko wtedy, gdy znajduje podstawę w konkretnym przepisie ustawy. Członek może zatem żądać uchylenia uchwały walnego zgromadzenia (art. 42 § 3 i nast. pr. spółdz.; może także żądać stwierdzenia nieważności albo nieistnienia takiej uchwały – zob. art. 42 § 2 i 9 pr. spółdz.), a wyjątkowo również uchwały rady nadzorczej (art. 24 § 6 pkt 2 i art. 198 § 2

pr. spółdz.) albo zarządu (art. 43 ust. 5 u.s.m.). W innych wypadkach członek spółdzielni może pośrednio, a niekiedy także bezpośrednio kwestionować uchwałę zarządu (rady nadzorczej) spółdzielni na ogólnych zasadach prawa cywilnego. Sąd Apelacyjny w zaskarżonym wyroku trafnie wskazał na możliwość wytoczenia powództwa o świadczenie. Należy jednak podkreślić, że członek spółdzielni może również żądać ustalenia nieważności (art. 58 k.c. i art. 189 k.p.c.) albo nieistnienia (art. 189 k.p.c.) uchwały zarządu albo rady nadzorczej spółdzielni.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji.